

Forfatter: Brandes, Georg

Titel: Udrag fra Hovedstrømninger. Emigrantlitteraturen (1872)

Citation: Brandes, Georg: "Samlede Skrifter", i Brandes, Georg: *Samlede Skrifter*, 1899-1910, s. 60. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-brandes04-shoot-idm139992360018288/facsimile.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Samlede Skrifter

ligt træffer sammen med de tyske Romantikere, som han aldrig havde læst. Ogsaa disse priser bestandig Musiken som Kunsternes Kunst. Etsteds udbryder Sénancour endog, at han holder fuldt saa meget af de Sange, hvis Tekst han ikke forstaar, som af dem, ved hvilke han kan følge baade Ord og Melodi. Han siger dette med Hensyn til de tyske Sange, han hører i Schweiz, og tilføjer naivt «desuden har den tyske Betonning noget mere romantisk.» Det er forbavsende, at selv dette Træk: Sproget opfattet udelukkende som Lydmusik, et Træk, der blev saa fremherskende i Tysklands romantiske Skole, allerede er antydet hos Sénancour. Han har imidlertid en altfor forfinet Sanssevne til at blive staaende ved Musiken som den bedste Bødbærer mellem det enkelte Menneske og den uendelige Natur. Paa to forskellige Steder i sin Bog fremhæver han, at en Rækkefølge af forskellig Art Vellugt indeholder en ligesaa rig Melodi, som nogen Rækkefølge af Toner kan, og ligesom Musiken fremkalder Billeder af usædvanlige Egne og Genstande^{*)}. Man maa sikkert i den franske Efterromantik gaa til Baudelaire før man finder en saa forfinet Lugtesans. Men medens denne Forfinelse hos Baudelaire er Kendetegn paa en overudviklet Sanselighed, er den hos Obermann kun den rene romantiske Jegdyrkelses Symptom; den er et Element i Følelssvælgeriet, thi gennem Lugten som gennem Høresansen mener Sénancour at kunne opfatte Tilværelsens skjulte Harmonier; den betegner fremdeles Virkelighedsskyen og den dertil svarende forhøjede Selvfølelse; thi gennem Vellugtsansninger som gennem Toner indaandes kun en flygtiggjort Virkelighed, Tilværelsens Essens og Duft.

I sin Virkelighedssky kan Obermann ikke leve ensomt nok, han bor ene, skyr baade Byer og Landsbyer. Der er i ham den forunderligste Blanding af almen Menneskekærlighed og fuldstændig Ligegyldighed for alle det virkelige Livs Forhold. Han er saa ømtaalig, at han, der ret betegnende har Teen til Yndlingsdrik, gør sig uendelige Skrupler over sin Forfalden til Te-drikken som Stemningsmiddel. Han har følt, at Teen beroliger hans Mismod (*le thé est d'un grand secours pour s'ennuyer d'une manière calme*), men han ringeagter enhver udvortes Pirring og Ophidselse. Han véd selv, at han i dette Punkt er meget lidt fransk; thi Franskmandene vilde, siger han træffende, hvis de

^{*)} Obermann 1833 I 262, II 90.

besad Neapel, bygge en Balsal i Krateret paa Vesuv. Kun naar han er ganske ene, ganske uophidset, i taageslørede Skove, hvor han mindes den i dette Tidsrum uundgaaelige *Ossian*, eller i Nattens Mørke f. Eks. ved en stille Schweizersø, lever han helt. Han føler ligesom samtidig Novalis, at Mørket, idet det skjuler den synlige Natur for Mennesket, driver Jeget tilbage i sig selv.

Han fortæller om en Nat, han har tilbragt ene i Naturen. «I den ene Nat,» siger han, «har jeg følt og gennemlevet Alt, hvad et dødeligt Hjerter kan indeholde af dybe Savn og dybe Sorger. Jeg har i den fortæret ti Aar af mit Liv.» Dog endnu dybere end i Mørket bliver han sig bevidst i Isverdenen oppe paa Alperne, hvor Livet udenom ham ikke blot er tilsløret som om Natten, men hvor det er stivnet og synes at staa stille.

Ret sig selv er han først, naar han fra den Schweizerdal, i hvilken han bor, stiger op paa de højeste Bjerge i den ødste Udørk. «paa Vidderne!» med en ubeskrivelig næsten drøngeaglig Glæde ser han sin Førers Skikkelse forsvinde langt borte, og nyder sin Ensomhed, medens han glemmer Menneskene og Tiden. Man se ham i disse Omgivelser:

«Dagen var hed, Synskresen taaget, Dalene fulde af Damp. Gletschernes Skær fyldte de lavere Luftlag med deres lysende Genskin; men en ukendt Renhed syntes ejendommelig for den Luft, jeg indaandede. I denne Højde ingen Uddunstning fra de lave Steder, intet jordisk Lyspunkt som forstyrrede eller delte Himlens uendelige og mørke Dybde. Dens tilsyneladende Farve var ikke mere det blege og klare Blaa, Støtternes blide Hvælvning, nej Æteren tillod Synet at tabe sig i en Uendelighed uden Grænse og midt under Solens og Gletschernes Glans at søge andre Verden og andre Sole som om Natten. Umærkeligt hævede Gletschernes Dampe sig og dannede Skyer under mine Fødder. Sneens Glans trættede ikke mere mine Øjne og Himlen blev mere mørk og mere dyb. Moutblancs Sne-Kuppel hævede sin urokkelige Masse over dette graa og ubevægelige Hav, over disse sammendrygede Taager, i hvilke Vinden borede sig ind og som den løftede i umaadelige Bølger. Et sort Punkt viste sig i denne Afgrund; det hævede sig hurtigt og kom lige imod mig. Det var Alpernes mægtige Ørn. Dens Vinger var fugtige og dens Øje vildt; den søgte et Bytte, men ved Synet af et Menneske gav den sig til at flygte med et uhyggeligt Skrig og styrtede sig ind i Skyerne. Dette Skrig blev tyve Gange gentaget, men med